

Bogdan Novak

O mojem najnovjšem najstarejšem delu

Knjiga Dnevi pod Rožnikom je pravkar izšla pri Mladinski knjigi v zbirki Sinji galeb. Čeprav je namenjena mladini, sem trdno prepričan, da jo bodo odrasli brali prav tako hlastno. V njej sem zbral spomine na svojo zgodnjo mladost nekako v letih 1950–1960. To je bil čas, v katerem je odraščalo mnogo po vojni rojenih otrok, ki smo danes odrasli.

Zemlja je stala petdeset par, ceste so bile brez prometa, v trgovinah ni bilo skoraj nobenih igrač, meso smo jedli enkrat na teden, moka in mast sta bila na karte, dobivali smo Unrra pakete v terenski pisarni, gledali smo prvi barvni film, mama je jokala zaradi sovjetskega filma Pastir Kostja, oče je bil slabo plačan profesor...

Toda otroci smo se zbirali v velikih gručah, igrali smo se, včasih ugnali tudi kakšno lumparijo. Bili smo bos, zakrpani, umazani, potolčeni, ampak srečni. Potem so prišli radio, televizija, avtomobili, standard in osamljenost, družinska sreča je ugasnila. Se spominjate?

Zato sem tudi napisal to knjigo zgodb. Da ne bi pozabili. Tudi v komunizmu smo poznali srečo. Vsaj mi, odraščajoči otroci.

Knjigo sem v prvi različici napisal že leta 1974. Ponudil sem jo Prešernovi družbi, a pokojni urednik Fajfar mi je rokopis izgubil. Ker nisem imel kopije, sem jo napisal še enkrat. Ponudil sem jo več drugim založbam. Ena mi jo je celo plačala in dala v program, a je ni objavila. Ko so mi pošiljali rokopis v korekturo, ga je pošta izgubila. Toda zdaj sem bil pametnejši in sem imel doma kopije. Ponujal sem jo še drugim založbam, a povsod dobil odgovor, da kratkih zgodb nihče ne bere (drugič mi rečejo, da debelih romanov nihče ne bere; ti uredniki vse vedo!). V Mladinski knjigi je rokopis ležal pet let. Vmes se je zgodila Slovenija in rokopis sem moral napisati znova še tretjič.

Tako je nanese, da je pred dvajsetimi leti napisana knjiga zagledala beli dan šele za mojo petdesetletnico. Morda je celo prav tako. Petdeset let je že takšna starost, da se človek sme ozreti malce nazaj.

KO JE ŽEMLJA STALA ŠE POL DINARJA

Kolesa so imela v tistih časih še registrsko tablico. Na njej je bila najprej velika črka S, kar je pomenilo Slovenijo, sledila je rdeča peterokraka in za njo registrska številka. Ker ni bilo dovolj avtomobilov, se je država vseeno znašla in je pobirala

davek od registracije koles. Tako rekoč vse avtomobile so vozili funkcionarji in moške v usnjenih plaščih, pa so miličniki pred Pošto, da ne bi bili videti brezposelni, zapisovali samo kolesarje.

Fantje smo tedaj znali vsako kolo razstaviti in spet sestaviti v pol ure. Kolesa smo si popravljali kar sami. Današnja mladina pač ni za nobeno rabo več. Zdaj, ko so kolesa spet v modi, mi je prišel sin, ki sicer pozna avtomobile in računalnike do obisti, tarnat, kaj naj naredi s kolesom, ker mu je počila zračnica.

Niti zračnice ne zna zakrpati! Res ne vem, kaj bo iz te mladine!

Vzel sem mu zračnico in mu nazorno razlagal, kako se zakrpa kolesova duša.

»Vidiš,« sem mu predaval, »plašč se sname s feltne, še sreča, da ni dratmontel, ker takšen dratmontel nas je zafrkaval tudi po pol ure, potem izvlečeš ventilček in šlah. Napumpaš in v lavorju z vodo pregledaš, kje pušča. Da se luknjo poiskati tudi pod nosom, kajti skozi luknjo piha zrak, za pihanje pa si najbolj občutljiv pod nosom. Takole, zdaj od stare zračnice odrežeš košček gume, oh pusti no ta tip-top sistem z industrijsko narejenimi flikami in podobne novotarije, to ni za nič, sicer pa sam naredi, če se že toliko spoznaš! Vidiš, temeljito ošmirglaš, tako krpico kot šlah. Namažeš z gumilezengo, malo počakaš in ko je gumilezenga že skoraj suha, pritisneš fliko čez luknjo. Takole, šlah gre nazaj v montel, tega zatlačiš za rob feltne, napumpaš, pa je gotovo. Kapiraš?«

»Ne razumem,« je mirno rekel sin. »Lahko bi malo manj filozofiral zraven, pa bi hitreje zaflikal kolo. Hvala, foter!«

Takšna je sinovska nehvaležnost.

(Odlomek iz knjige Dnevi pod Rožnikom, ki je pravkar izšla pri Mladinski knjigi ob avtorjevi petdesetletnici)

KO JE ŽENSKA STALA ŠE POL DINARJA